

11.11.2011

Dnro 460/4/11

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja

Esittelijä: Esittelijäneuvos Eero Kallio

KIHLAKUNNANSYÖTTÄJÄN PUHELINKESKUSTELUSSA ESITTÄMÄT LAUSUMAT EIVÄT OLLEET ASIALLISEN VIRKAKIELEN MUKAISIA

1 KANTELU

Kantelija arvostelee syyttäjänviraston kihlakunnansyyttäjän menettelyä ja kielenkäyttöä heidän 2.2.2011 käymässään puhelinkeskustelussa. Kantelijan mukaan kihlakunnansyyttäjä käytti keskustelussa sanoja "ählämi ja neekeri". Hän vertasi keskustelussa neekeriä neekerinsuukkoon. Kantelijan mukaan olisi parempi, että kihlakunnansyyttäjä ei tekisi syyteharkintaa asiassa, jossa kantelija on asianomistajana.

2 SELVITYS

Apulaisvaltakunnansyyttäjä on toimittanut tänne kihlakunnansyyttäjän selvityksen ja syyttäjänviraston apulaispoliisipäällikön lausunnon ja antanut oman 7.4.2011 päivätyn lausuntonsa. Lausunnot ja selvitys oheistetaan kantelijalle tiedoksi.

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumista

Kihlakunnansyyttäjä myöntää soittaneensa 2.2.2011 kantelijalle soittopyynnön perusteella, koska kantelija oli asianomistajana syyteharkinnassa olevassa työturvallisuusrikosasiassa. Keskustelun aikana kantelija ilmoitti käsityksensä, että Suomi ei ole oikeusvaltio, ja perusteli näkemystään omakohtaisilla kokemuksilla. Tällöin kihlakunnansyyttäjä kertoi työskennelleensä yli 30 vuotta alalla ja ilmoitti olevansa asiasta eri mieltä.

Kihlakunnansyyttäjä kertoi esimerkkinä, että jos "ählämiä" kohtaan tehdään Suomessa rikos, niin poliisi tutkii ja syyttäjä syyttää ja oikeus tuomitsee ihan niin kuin muitakin henkilöitä. Kun kantelija kiinnitti näihin sanoihin huomiota, kihlakunnansyyttäjä totesi, että hänen tarkoituksensa ei ollut loukata ketään. Lisäksi hän kertoo todenneensa edelleen, että kun hän ostaa mokkapusuja kaupasta, hän vaistomaisesti pyytää neekerinsuukkoja.

3.2 Arviointi ja johtopäätös

Kihlakunnansyyttäjä on selvityksessään pahoitellut harkitsematonta lausumaansa.

Syyttäjänviraston apulaispäälikkö pitää lausunnossaan kihlakunnansyyttäjän sanavalintaa harkitsemattomana ja toteaa, että kihlakunnansyyttäjän tarkoitus ei kuitenkaan ollut loukata ketään eikä väheksyä mitään tiettyä kansanryhmää.

Apulaisvaltakunnansyyttäjä katsoo lausunnossaan, että kihlakunnansyyttäjä ei ole menetellyt hyvän virkamies- eikä hyvän syyttäjätavan mukaisesti puhelinkeskustelussaan kantelijan kanssa.

Kantelussa esitetyn syyttäjän vaihtamista koskevan pyynnön osalta Kalske toteaa lausunnossaan, että yleisistä syyttäjistä annetun lain 12 §:n 2 kohdan mukaan syyttäjä on esteellinen muun ohella, jos muu kuin 1-5 kohdassa tarkoitettu seikka on omia antamaan perustelun aiheen epäillä hänen puolueettomuuttaan asiassa. Syyttäjän on ensisijaisesti itse huolehdittava siitä, ettei hän ryhdy asiaan, jossa hän on esteellinen. Hänen tulee ilmoittaa esteellisyydestään sille, joka määrää hänelle sijaisen eli tässä tapauksessa syyttäjänviraston johtavalle kihlakunnansyyttäjälle.

Kantelija on asianomistajana työturvallisuusrikoksessa, joka on kihlakunnansyyttäjän syyteharkinnassa. Yksinomaan ristiriitatilanne asianomistajan kanssa ei riitä tekemään syyttäjää esteelliseksi eikä kihlakunnansyyttäjän lausumat kuitenkaan anna perusteltua aihetta epäillä hänen puolueettomuuttaan. Apulaisvaltakunnansyyttäjä toteaa kuitenkin lausuntonsa lopuksi, että syyttäjän toimintaa kohtaan tunnettavan yleisen luottamuksen vaalimiseksi ei ole estettä siihen, että kihlakunnansyyttäjän omasta aloitteesta asia siirrettäisiin syyttäjänvirastossa toisen syyttäjän käsiteltäväksi. Apulaisvaltakunnansyyttäjä on lähettänyt lausuntonsa tiedoksi myös syyttäjänviraston apulaispäälikölle ja johtavalle kihlakunnansyyttäjälle.

Omalta osaltani totean, että valtion virkamieslain 14 §:n 2 momentin mukaan virkamiehen on käyttäytävä asemansa ja tehtäviensä edellyttämällä tavalla.

Perustuslain 21 §:ssä perusoikeutena turvattuun oikeuteen saada asia asianmukaisesti käsitellyksi kuuluu myös kielenkäytön asianmukaisuus. Virkakielen tulee olla asiallista ja sävyltään mahdollisimman neutraalia. Kielenkäytön asiallisuus merkitsee, ettei esimerkiksi keskusteluissa käytetä tietoisesti sanontoja, jotka kuulijan, kuten tässä tapauksessa syyteharkinnassa olevan asian asianomistajan, voidaan otaksua kokevan loukkaaviksi, väheksyviksi tai jopa rasistisiksi. Julkista valtaa edustavalta virkamieheltä vaaditaan harkintakykyä ja tyyliä sananvalinnoissaan. Virkamiehen tulee noudata näitä periaatteita myös silloin, kun hän joutuu väittelemään asiakkaan kanssa.

Mielestäni kihlakunnansyyttäjän puhelinkeskustelussa esittämät lausumat eivät ole olleet asiallisen virkakielen mukaisia. Hänellä olisi ollut mahdollisuus käyttää vertauksessaan myös asiallisia sanoja.

Saatan kihlakunnansyyttäjän tietoon käsitykseni siitä, että hyvä hallintotapa edellyttää virkamieheltä asiallista ja neutraalia kielenkäyttöä. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen päätöksestä kihlakunnansyyttäjälle tiedoksi.

Kihlakunnansyyttäjän esteellisyyden osalta totean olevani samaa mieltä kuin apulaisvaltakunnansyyttäjä lausunnossaan. Asian siirtäminen toiselle syyttäjälle syyteharkintaan on tässä tapauksessa kihlakunnansyyttäjän ja hänen esimiestensä päätettävissä.